СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 271. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 19 листопада 1932. — VOL. XL. No. 271. Jersey City, N. J., Saturday, November 19, 1932. THREE CENTS.

ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВІ ПОДАТКИ.

ВАШИНГТОН. — Треба рахуватися з новим державним дефіцитом, який виноситиме принаймні $700,000,000. Такого недобору не покриє навіть податок від пива, якщо його заведе конгрес. Тому демократичні лідери вже тепер думають над способами нового оподаткування.

ГУВЕР І РУЗВЕЛТ ЗАЙМУТЬ РІШУЧЕ СТАНОВИЩЕ ЩОДО ДОВГІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер відбуде з говернором Рузвелтом конференцію в справі воєнних довгів у вівторок пополудні. З Гувером буде секретар Милс, а з Рузвелтом Реймонд Молі, професор Колюмбійського університету.

Зараз по тих нарадах відбуде Гувер конференцію з членами Фінансового Комітету, а то з сенаторами Смутом, Вотсоном і Рідом — республиканцями, і Герисоном, Кінґом і Джорджом — демократами.

РЕПУБЛИКАНЦІ ВИДАЛИ НА ВИБОРИ КОЛО $2,000,000.

ВАШИНГТОН. — Республиканський Народний Комітет обчисляє, що президентські вибори, в яких републиканці програли, коштує їх коло $2,000,000. Треба буде їм покрити дефіцит у сумі яких $200,000.

КАМПАНІЯ ЗА КОРОТШІ ДНІ Й ТИЖНІ ПРАЦІ.

СІНСІНАТІ. — Три трейдюнійні групи Американської Федерації Праці розпочали кампанію за впровадження в найближчих 12 місяцях у цілім промислі шість-годинного дня і пять-дневного тижня праці. Думають переворсувати на конвенції Федерації Праці ухвалу за переведення такої кампанії.

Та найбільше йде робітникам про те, щоби разом зі скороченими днями і тижнями праці не була зменшена заробітна платня.

ТАМАНІ ТАКИ НАЛЯКАЛАСЯ.

НЮ ЙОРК. — Провідники Тамані Гол побачили, що можуть втратити контролю над Ню Йорком. Рух, який викликав урядуючий мейор Мек Кі, а який звернений проти Тамані Гол, знайшов великий відгук. Зі всіх сторін підносяться голоси, щоб очистити вже раз місто від влади Тамані Гол. Вже тепер можна передбачити, що як так справи далі підуть, републиканці поставлять разом з незадоволеними демократами Мек Кі кандидатом на мейора міста при виборах у 1933 році. І є надія, що в такім випадку перепаде кандидат Тамані Гол.

ЕВРОПА ПОТРЕБУЄ ПОМОЧІ АМЕРИКИ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзи). — Д-р Джан Ґрір Гібен, бувший президент принстонського університету, вернувшися з подорожі по Европі, каже, що воєнні довги мусять бути зменшені, а Америка повинна стати членом Ліґи Націй. Без помочі Америки Европа не може станути на ноги.

СУДИ НЕ ТАКІ ЗЛІ, ЯК ЗАГАЛЬНО ДУМАЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Суддя Фредерік Крейн пише в „Бруклин Ло Ревю", що злочинство зростає в Америці, але не через злих суддів чи адвокатів, бо суди не є злі, хоч мають свої недомагання. Силою не можна знищити злочинства. Поправити відносини можуть виховання, релігія і вміння панувати над собою.

ЧОТИРИ МОЛОДИКИ ЙДУТЬ НА ЕЛЄКТРИЧНЕ КРІСЛО.

НЮ ЙОРК. — День по Різдві згинуть на електричнім кріслі за вбиття полісмена Джозефа Бурка: Винсент Волш, 19 років, Роеел Келі, 18, Алфред Селентано, 20, і його брат Джозеф, 23.

Волш застрілив полісмена, а три інші помагали йому при вбивстві й грабіжі.

НОВИЙ ПРОЄКТ УЗНАННЯ ВІЙНИ ПОЗА ЗАКОНОМ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентина предкладає державам Полудневої Америки проєкт усунення війни, який є ліпший від проєкту Бріяна-Келоґа. Проєкт цей відноситься тільки до держав Полудневої Америки. Не втягають до нього держав Середущої й Північної Америки.

Плян цей виключає війну, а зобовязує всі держави, що його підписали, до вирішування конфліктів мирною дорогою. Плян цей виключає територіяльні зміни, до яких прийшло дорогою насильства, військової окупації чи інших воєнних операцій.

ВИБОРЧІ НАДУЖИТТЯ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Численні свідки, переслухані конгресовим комітетом, зізнають, що при останніх президентських виборах републиканці допускалися великих надужить, купували робітничі голоси і страшили тих, що голосували на Рузвелта.

ПЕРЕДЧАСНА ЗИМА НА ПОЛУДНІ.

НЮ ОРЛІНС (Люїзіяна). — Повіяло морозним вітром. Передчасний холод забрав три жертви в людях.

НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ НА „ПОХІД ДІТЕЙ".

ВАШИНГТОН. — На „День Подяки" плянована відбути перед Білим Домом похід дітей безробітних батьків. Поліція не дозволила на цей похід.

НЕМИЛЕ ПРИНЯТТЯ КНЯЗЯ ВАЛІЇ.

Князь Валії, наслідник анґлійського престола, відкрив формально в Белфасті новий будинок парляменту північної Ірляндії. Тисячі народу стрічали його, але близько ніхто не міг підійти через дуже пильну охорону князя. Ірляндські патріоти розібрали на деяких залізницях тори, щоб не допустити приїзду до Белфасту цікавих осіб. Вони демонструють з гаслами єдности північної й південної Ірляндії та „Ірляндія для Ірляндців".

ЛІКВІДАЦІЯ ВЧИТЕЛЬСЬКИХ СЕМИНАРІЙ.

Кураторія львівської шкільної округи повідомила, що на основі рішення міністерства освіти зліквідовано державну мужеську семинарію в Руднику і державний учительський курс у Львові, а крім того пять приватних учительських семинарій, а саме: жіночу Рідної Школи в Коломиї, мужеську в Перемишлі, жіночу в Тернополі, жіночу в Тарнобжеґу і коедукаційну в Чесанові.

ЕКЗЕКУТОР УВЯЗНЕНИЙ У СТОДОЛІ.

Суд у Ліпні засудив на 3 місяці вязниці селянина Вл. Левандовського з Трутова, котрий ужив незвичайного способу, щоби не платити податку. Він замкнув екзекутора Ст. Квятковського в стодолі і почав кричати: злодій краде бараболю! Збіглися сусіди і хотіли зробити над екзекутором самосуд, але жінка Левандовського не допустила до того.

ДЛЯ ДОБРА ДИКАРІВ.

У західній Австралії серед пустині, далеко від залізниці, стоїть шатро, куди досі не входив ніхто крім одної жінки, яка живе там уже 30 літ. Це Анґлійка Бейтс. Коли вона мала 20 літ і відвідала цю околицю вперше, її вразило те, що дикуни, котрі там живуть, терплять на страшні недуги та пияцтво; нищать вони під впливом цивілізованих Австралійців, що відкрили їм силу алькоголю. Бейтс продала своє майно в Анґлії й осілилась на постійне серед австралійських дикунів, щоби боронити їх перед шкідливими впливами цивілізації. За 30 літ вона вивчила більш як сто діялектів і витратила на свою місію все майно. Дикарі шанують її як богиню; вона не вчить їх анґлійської мови і не навертає на християнство. Одному місіонареви вдалось недавно розмовляти з нею. Вона ще молода, дуже культурна та розумна жінка. Ніхто не знає так добре життя первісних племен Австралії, як вона. Вона списує свої враження і свої досліди, але її книжка вийде вже після її смерти.

ЛІТАК-АВТО.

На летунській виставі в Берліні викликував найбільшу сенсацію літак, що одночасно може їздити як авто. Літак має складані крила.

ВЕЛИКА ПОБІДА РУЗВЕЛТА.

Говернор Рузвелт при виборах одержав 57% голосів, себто найбільше з усіх демократичних президентів за останніх 50 літ.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на 1933 рік для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою дня 18. листопада: Від. 122, 123, 124, 126, 127, 130 (2 п.), 131, 132, 133, 135, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147 (2 п.), 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155 (2 п.), 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206 (2 п.).

Вислано експресом 17. листопада: Від. 91 (3 п.), 94 (2 п.), 96 (2 п.), 102 (3 п.), 106 (2 п.), 136 (2 п.), 165 (2 п.), 179 (2 п.), 183 (2 п.).

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висилання календарів, нехай сейчас повідомить Адміністрацію „Свободи".

КАРА ЗА ДУШОГУБСТВО.

Перед судом присяглих у Чернівцях розбирали справу Захарія Петращука з Нових Мамаївців, що заколов минулої зими Дмитра Григоращука. Петращука намовив до виконання цього злочину його батько, Лазар. Але при розправі заперечив старий Петращук його співвину. За те молодий признався до вини. По переслуханню свідків та по вислуханню оборонців запав присуд, на основі котрого засуджено Захарія Петращука на досмертну вязницю, а його батька увільнено від вини і кари. Оттак покінчилася кривава драма у Нових Мамаївцях. Один пішов у землю, а другий до вязниці. І кому з цього користь?

ҐРАФ-ЗЛОДІЙ.

Львівська поліція уладила облаву на пасерів, себто таких людей, що купують у злодіїв крадені річи. При цьому в одного з пасерів подибали заставничу картку на золотий годинник. Виявилося, що той годинник продав пасерови загально відомий у Львові молодий ґраф М., син відомого у Львові аристократа, що займає визначне становище в одним банку. Ґрафа стала розшукувати поліція, опісля його спровадили до поліції. Він зпочатку викручувався, вкінці признався, що золотий годинник украв знакомому, а опісля продав пасерови. Дальше виявилося, що той ґраф має на совісти багато обманств і крадежей. Він удержував взаємини з підозрілими людьми. Ґраф уже у вязниці, а поліція веде дальше слідство.

80-ЛІТНІЙ ФАРМЕР ВПАВ У КЕРНИЦЮ.

Петро Корщман, фармер біля Ветескивин, Алта., через необережність впав у керницю, що знаходиться на його фармі й глибока 40 стіп. Його сліпа жінка не могла його ратувати. Однак, на щастя, саме впору прийшла на фарму його дочка. Повідомлена поліція витягнула старого з керниці. Він живе, лише має зломану ногу й покалічені руки.

ФОРД ЗАМКНУВ ФАБРИКУ В ІРЛЯНДІЇ.

Генрі Форд замкнув у місті Корк свою величезну фабрику, яка мала обслугувати Европу постачанням автомобілів і тракторів системи Форда. На збудування й устаткування цієї Фабрики Форд витратив 10 міліонів долярів.

Не зважаючи на загальну депресію, у фабриці працювали ще досі 2,000 робітників, які тепер опиняться на вулиці безробітними.

ПОЛІТИЧНЕ ВБИВСТВО.

Віденські часописи повідомляють із Лінцу, що в околиці того міста знайшли тіло якоїсь людини, страшно змасакроване. Слідство виявило, що вбитий це болгарський урядовець Димітров. При ньому знайшли гроші, тому здогадуються, що його вбили політичні противники.

ВІННІПЕҐСЬКЕ ЖІНОЦТВО ЗАНЕПОКОЄНЕ.

Вінніпеґське жіноцтво пригадало собі „душителя жінок", Ірла Нелсона, що 1927 р. нападав на жінок у хатах і душив їх. В Злучених Державах помордував він у такий спосіб багато жінок і дівчат, а у Вінніпеґу одну жінку й одну молоду дівчину. Його зловлено й засуджено на кару смерти через повішення. Тепер появивсь у Вінніпеґу другий „душитель жінок". Він нападає нічю на жінки і дівчата на безлюдних вулицях. Протягом одного тижня чотири жінки знайшлися були в руках того невідомого дегенерата, одначе всі вийшли живі з невеликими потовченнями. В кожному випадку він тікав, як його жертва почала кричати. Поліція та детективи докладають усіх старань, щоби викрити його. — Жінки, що мешкають самітно в дальших дільницях міста, стероризовані вістями про дегенерата й замикають на ніч двері та не виходять вечером на вулицю.

ОСТАННІ ПОДРИГИ.

„Народня Політика" з 2. жовтня подає таку вістку: у Мукачеві був зїзд товариств Духновича й учительської організації в присутности членів парляменту та російських і русофільських партій. Бесідники навели, що в короткому часі було майже сто протестів у язиковім питанню. Один бесідник сказав, що вже не підуть до Праги, бо та тримає з Українцями, котрі диктують свою волю. Будуть лише завзивати губернатора, щоби він помагав при праці комітету для оборони російської мови та російських книжок у російських школах. Видається маніфест до чехословацького громадянства та підкарпатського народу, щоби зєдиненими силами зломлено українську мову в міністерстві освіти й щоби виборити російському народови права на основі мирових договорів та чехословацької конституції. Крім того інформується міністра внутрішніх справ, д-ра Славіка, губернатора Бескида та краєвого президента Розсипаля, що це стремління не направлене проти републики, але що є це останній крок для охорони народности проти українізації російського народа й учительства. Цю резолюцію приняго одноголосно.

УРЯД ФОН ПАПЕНА УСТУПИВ.

НЕ ЗНАЙШОВ НІЯКОЇ ПІДТРИМКИ СЕРЕД ЧЛЕНІВ НОВОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд фон Папена, котрий був призначений президентом Гінденбурґом як безпартійний кабінет міністрів, біля якого моглиб обєднатися ріжні партії, змушений був уступити. Фон Папен робив спроби запевнити собі підтримку в новому парляменті від ріжних партій. Та всі партії відмовилися підтримати його. Стало ясно, що першим кроком парляменту буде повалення уряду фон Папена, коли парлямент не буде відразу розвязаний президентом.

Щоб не допустити до повалення уряду парляментом, або до розвязання самого парляменту, фон Папен подався до димісії з усім своїм урядом. Тепер президент Гінденбурґ кличе до себе на наради лідерів ріжних партій, щоб, порадившися з ними, створити новий уряд, який знайде собі підтримку більшости послів. Президент далі стоїть на тому, що в Німеччині уряд має бути урядом президента републики, а не парляментарним.

Гінденбурґ запросив до себе на сьогодня між іншими лідерами також Гітлера. Але всі переконані, що президент не призначить Гітлера на становище канцлера, а буде вимагати від нього погодитися на те, що в новому уряді буде кілька членів з партії Гітлера. Між усіми комбінаціями щодо складу нового уряду найбільше повторюється та, в якій міністер війни, фон Шляйхер, фактичний диктатор Німеччини, лишиться далі на становищу воєнного міністра.

ПОЛЬЩА ГОТУЄТЬСЯ АНЕКТУВАТИ ДАНЦІҐ.

ДАНЦІҐ (Вільне місто). — Згідно з версайським миром, що підтверджений ще спеціяльним договором між Польщею та вільним містом Данціґом, Данціґ має свою власну валюту. Данціґські паперові гроші є найбільше тривкі в Европі, бо мають сто-процентове золоте покриття. Всі виплати в Данціґу переводиться тепер ґрішми Данціґа, до чого свого часу зобовязалася й Польща.

Та останніми часами Польща зіґнорувала версайський мир і спеціяльний свій договір з Данціґом, бо почала робити спроби переводити грошеві оплати на своїй залізниці в Данціґу в польських злотих. Проти цього Данціґ подав до Ліґи Націй оскарження проти Польщі. Це оскарження має прийти на розгляд Ліґи Націй у наступний понеділок.

Польща, не зважаючи на це, спішиться впровадити свої гроші в Данціґу, щоб поставити Ліґу Націй перед довершеним фактом. В торговельних колах побоюються, що впровадження в Данціґу польських злотих дуже тяжко відібється на торговлі міста та взагалі на його фінансово-економічному життю, бо польські гроші мають дуже сумнівну вартість.

СВІТ ЩЕ БІЛЬШЕ ЗМАЛІЄ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Теперішні засоби комунікації вже так багато зменшили час переїзду через певні віддалення. Світ значно змалів, але тепер він ще більше маліє. Анґлійська Трансатлянтійська Корпорація вже виробила проєкт комбінованої вітрово-пароплавної комунікації між Лондоном та містами в ріжних державах світа.

Для комунікації з Америкою збудують кілька кораблів, що матимуть скорість 30 миль на годину. Ці кораблі будуть переплинати з Анґлії до Канади, до Галіфаксу, а звідти пасажирів доставлятимуть літаками в ріжні міста Злучених Держав та Канади. Таксамо на кораблі доставлятимуть пасажирів літаками до Галіфаксу і в портах Анґлії.

При такому способі комунікації з Ню Йорку до Лондону можна буде прибути 36 годин скорше ніж тепер, а ціла дорога з Ню Йорку до Москви, чи Риму, займе всього чотири дні.

ЗА РЕВІЗІЮ МІЖНАРОДНІХ БОРҐІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Бувший канцлер державної скарбниці, лорд Сновден, виступив у пресі з великою статею, в якій він доказує необхідність ревізії та зменшення міжнародніх воєнних борґів. Без цього, на думку Сновдена, світ буде засуджений на нидіння й не зможе вийти з постійної економічно-фінансової кризи.

ВБИТО ТРОХ ГОЛОДУЮЧИХ СЕЛЯН.

МАДРИД (Еспанія). — Міліція в Цоріті, на заході Еспанії, стріляла в натовп голодуючих селян. Три особи вбито, а кілька поранено. Заворушення почалися через те, що міліціонер стріляв у голодного селянина, який украв для себе на їдження те, що було приготоване для годування безрог.

ЗАСУДИЛИ БОСНЯКІВ ЗА КОМУНІСТИЧНУ ПРОПАГАНДУ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Воєнно-польовий суд засудив професора Давидча та його 15 найближчих політичних однодумців за комуністичну пропаганду в Босні. Професора Давидча засуджено на пять років тяжкої вязниці, а інших на коротший час. В Босні, таксамо як у Хорватії, все більше шириться сепаратистичний рух.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES;		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗВЯЖІТЬ РУКИ.

Тисячі безробітних Союзовців налягають на Екзекутиву, щоби вона ратувала їх перед утратою членства в нашій орґанізації. Та статути У. Н. Союза й умови, заключені між членством і орґанізацією, є того роду, що унеможливлюють такий ратунок. Тому Екзекутиві й Головному Урядови нелегко прийшлося знайти з того такий вихід, щоби придержати при орґанізації тих членів, які були би змушені від неї відпасти через хвилеву неможливість плачення дальших вкладок.

Такий вихід уже знайдено. По довгих місяцях тяжкої праці Екзекутиви й асекураційних знавців виготовлено вже плян реформи, який дозволить на зміну старих родів обезпечень на нові. Отсей плян дасть змогу тим членам, що мали би відпасти від орґанізації, скористати з їхньої резерви і продовжити своє членство чи затягнути відповідну позичку і мати засоби на дальше оплачування вкладок. Але щоби те перевести, треба на це згоди більшости членства У. Н. Союза. Щойно тоді Екзекутива нашої орґанізації буде управнена перемінити старі грамоти на нові тим членам, які собі цього бажатимуть. Значить, доперва тоді, коли така реформа буде ухвалена, можна буде дати поратунок тим тисячам членів У. Н. Союза, котрі так нетерпеливо на той поратунок ждуть. І тоді доперва буде можна підратувати ті відділові каси, з яких оплачувано дуже часто в часі безробіття вкладки за членів, котрі не мали спромоги тих вкладок оплачувати. Бо відділи платили і платять досі ті вкладки в тій надії, що реформа перейде.

В скорому часі члени У. Н. Союза матимуть змогу висказатися голосуванням у справі реформи. Головний Уряд нашої орґанізації вже звернувся до членства з відозвою, в якій просить розвязати йому руки в справі ратування відпадаючих членів і ухвалити реформу. Тисячі безробітних членів уже внесли заяви зі згодою на переміну старих грамот на нові. Та Екзекутива не може наразі нічого зробити, поки загал членства не дасть своєї згоди на те, щоби могла наступити така реформа У. Н. Союза, щоби міг кождий, хто хоче, перемінити старий рід обезпечення на новий.

Це не є ніякий примус. Це є тільки апель до доброї волі членства. Хочете допомогти тисячам беезробітних наших членів, придержати їх при орґанізації й мати модерну асекурацію в У. Н. Союзі — то голосуйте за реформу.

ЕКОНОМІЧНА КРІЗА Й УКРАЇНСЬКА ІМІҐРАЦІЯ

(Реферат п. М. Данильченка, виголошений на річних нарадах Виконавчого Комітету „Обеднання").

(Докінчення)

Поворот на землю.

Ще перед двома роками деякі американські кола почали аґітацію за поворот безробітних на землю. Ґовернор Рузвелт, ще як кандидат на президента Злучених Дедржав, в одній зі своїх публичних промов говорив, що вихід для міського безробітного населення є в повороті на землю. Він вказував на те, що на фармах може не бути грошей, але зате голоду й холоду там нема, бо люди мають доволі їжі та палива, а також дах для себе й своєї родини.

Форд — зменшуючи платню — дає раду своїм робітникам садити городовину та завести інше фармерське господарство.

Звіт департаменту хліборобства в Вашинґтоні показує, що вже почався значний рух з міст на фарми, бо в 1931 році фарми перебрали з міст поверх 600,000 душ більше ніж дали містам.

На днях було в ґазетах повідомлення, що шість тисяч німецьких та угорських робітників з Шікаґо виїжджають на фарми до Луізіяни.

А найцікавіше, що Жиди з Филаделфії недавно зорґанізували „Жидівський Народний Союз для фармерської кольонізації в Америці". Вони мають намір посадити на землю 30,000 безробітних Жидів.

Коли Жиди хотять фармерувати, то мабуть багато безробітних Українців, цих природних хліборобів, також схочуть осісти на землю. Та, на жаль, ми ще й досі не подумали про створення якоїсь орґанізації для плянової допомоги тим будучим фармерам.

Треба українського фармерського осередку.

За останнього пів року почався рух на землю серед російської іміґрації. Багато Українців, які хотять осісти на землю, звертаються до них за порадою, бо серед українських орґанізацій ніхто цією справою не цікавиться.

Булоб дуже бажано, колиб така орґанізація як „Обеднання" ближче зацікавилася цим рухом на землю, та допомогла нашим людям осісти на землю компактною масою, деб вони не почували себе відірваними від рідного коріня, та моглиб створити свою кооперативу для збуту продуктів безпосередньо консументам.

В орґанізації сила.

Ми маємо багато прикладів, як обеднані галузі індустрії диктують волю і продуцентам сирівців і консументам своїх виробів.

Молочарські компанії, як Борден, Шефілд та інші, продають молоко консументам шість разів дорожче ніж платять фармерам. Фармер продає фунт пшениці за пів цента, а фунт хліба коштує 8—10 центів. Чому це так? А тому, що фармери не зорґанізовані ні для контролі продукції, ні для збуту своїх продуктів. Такі дрібні фармери, як продуценти яєць, можуть порівнюючи легко реґулювати продукцію та мати свої орґанізації для збуту, а тому в цій галузі фармерства ріжниця між тим, що одержує продуцент, а що платить консумер, є порівнюючи мала. В гіршому випадку продуцент одержує половину того, що платить консумер, а звичайно він одержує більше половини.

Міський робітник може легко зорґанізуватись, а тому він одержує значно більше від фармера.

Розпорошені та незорґанізовані дрібні вкладчики до банку не мають ніякої сили, алетіж дрібні вкладки дають силу банкирам, бо останні уміють обеднати ті чужі гроші.

Міліони долярів тримають Українці в чужих банках, а коли ті банки банкротують, то вони мовчать, що стратили там гроші, бо то був чужий банк. А створити свій власний банк, та самим же контролювати його, бояться. Ану, як лопне? Колиб ми більше мали поваги до самих себе, то вже давно моглиб мати тут свою власну фінансову інституцію, в якій вкладки моглиб бути безпечнішими ніж у жидівських банках.

Від політики до бізнесу.

Історичні обставини складались так, що промислова та торговельна верства на Україні завше була чужо національною, жидівською, російською та польською, яка не тільки визискувала нашого хлібороба, але також прикладала зусиль, щоби знищити його національно. В таких обставинах наш нарід не міг витворити своєї буржуазної верстви. Чикаленки, Симиренки та Леонтовичі були виїмковим явищем і тому майже виключно на їх кошти підпорядкувався ввесь наш культурно-націоналістичний рух аж до початку нашого державного відродження в 1917 році.

Після революції 1917 року, наші провідники, тобто наша інтеліґенція, цілком віддалися політиці. Економікою майже ніхто з них не цікавився. Наші інтеліґенти соромилися займатись комерційними справами. Дальше кооперації або видавничої спілки наша інтеліґенція не йшла.

Довгі роки життя на еміґрації трохи змінили ту нашу психольоґію, та всетаки ми ще й досі більше займаємося політикою ніж економічними справами.

Безумовно хтось мусить займатися політикою, алеж не всі.

Ми все ще не визнаємо того, що економіка є основою політики. Гасла для політики, війни та революції можуть бути ріжні, але фактом є те, що ті гучні гасла тільки прикривають причини чисто економічного характеру.

Будемо надіятися, що може хоч сучасна кріза переломить нашу звичку до політики, та примусить віддавати більше часу справам господарського характеру.

Підпираймо старі та творім нові підприємства.

Наша хліборобська іміґрація показала, що вона має здоровий практичний розум та здібности до орґанізації. Без нічиєї допомоги вона створила тут свої великі допомогові товариства та будівельно-позичкові спілки.

З малого початку збудовано таку поважну інституцію, як У. Н. Союз, який тепер займає одно з перших місць серед подібних чужинецьких орґанізацій.

Ті наші старі інституції ще довго будуть основою нашого господарського розвитку в Америці, а тому ми мусимо всіми засобами підпирати та по можливости розбудовувати їх далі.

Однак життя іде вперед. Старі методи були добрі в старих часах. Тепер ми вже не можемо обмежуватися тільки до інституцій напів гуманітарного характеру. Модерні часи вимагають від нас і модерних метод.

Керовники У. Н. Союза зрозуміли вимоги часу і вже започаткували далеко йдучу реформу.

Та, не зважаючи на ті реформи, ми також мусимо допомагати утворенню своїх власних фінансових, торговельних та промислових підприємств. Без таких підприємств нас ще довго будуть економічно використовувати чужинці.

Використуймо молоді сили.

З кождим роком зростає число української молоді,родженої й вихованої в Америці. Та наша молодь, часто з доброю загальною, а переважно фаховою освітою, змушена шукати праці серед чужинців, бо своїх власних підприємств ми не маємо. Все, що ми маємо, це дрібні майстерні, склепи та ріжні аґенції. Однак коли ми будемо їх підпирати, то вони згодом можуть зрости до розмірів поважних підприємств.

Гасло „свій до свого" є корисне не тільки для бізнесменів, але й для господарського розвитку нашої іміґрації. Це гасло, переведене в життя у Львові, дало такі наслідки, що там більшість молочарських та яєчних склепів перейшли з жидівських до українських рук.

Коли ми будемо підпирати не чужі, а свої власні підприємства, то вони скоро зростуть у скількости в розмірах і цілком природно будуть використовувати сили нашої бізнесово вишколеної молоді.

Використовуючи нашу молодь у власних підприємствах, ми збережемо її від повної денаціоналізації, а тому історія української еміґрації в Америці не буде замкнена на старім поколінню.

Висновки.

Короткі підсумки цього реферату будуть такі:

1) Сучасна кріза є розплатою за велику війну.

2) Економічна війна ще не закінчена.

3) Спроба провідників американського суспільного життя зломити депресію психольоґією не вдалася.

4) На перешкоді до оздоровлення економічного життя цілого світа стоять: високі тарифи, воєнні борги та непропорціонально високі податки.

5) Остаточно уреґулювання німецьких репарацій у Льозанні, припинило поглиблення кризи і тому та конференція може бути переломовим періодом сучасної кризи.

6) Нормальні часи ще далеко, бо сучасна кріза в дійсности є економічною революцією.

7) Коли не буде інфляції, то ціни та зарібки можуть впасти до передвоєнного рівня.

8) Кріза не може бути цілком зліквідована, поки не будуть зрівноважені ціни на фармерські та промислові вироби.

9) Через зміну економічних обставин частинне безробіття в Америці може бути ще довгі роки.

10) Поворот на землю є виходом для тих, які не можуть знайти праці в містах.

11) Потрібно утворити український фармерський осередок.

12) Підтримувати українські підприємства та помагати творити нові.

13) Використовувати наші молоді сили в українських бізнесах.

14) Мусимо звернути більшу увагу на питання господарського характеру.

Щоби висказаних у цьому рефераті загальних побажань щодо господарського розвитку нашої іміґрації, не постигла судьба багатьох подібних побажань, я пропонував би негайно зреалізувати одно з побажань, а саме допомогу тим Українцям, які вже не можуть чекати кінця кризи, а хотять осісти на землю зорґанізованими ґрупами.

Та допомога моглаб бути цілком реальною, бо „Обеднанню", як громадській установі, що хоче допомогти своїм безробітним, пішлиб назустріч заінтересовані урядові та громадські чинники, а почасти й кредитові, земельні та будівельні підприємства, щодо кредитових, транспортових та інших полекш, а далі ґуртових цін на землю та будівлю, легких умов сплат, полекшення податків та інших пільґ, яких не всилі дістати поодинока людина.

Щож до решти побажань — іти дальше побажань ми не маємо засобів, — то булоб бажане, щоби наші громади влаштовували в себе не тільки політичні збори, але і реферати та наради на господарські теми.

Прийшла вже пора й Українцям поставити економічні питання на належне їм місце.

В. Голубецький.

ДООЧНИЙ СВІДОК

Оповідання.

Раруцький непомірно втішився, знайшовши такого, що жив у часах Довбуша і міг його бачити доочно. Не виключене, що, будучи Жидом, також він сам був жертвою Довбушевого опришківства. Невигідне було те, що саме тепер старий вснув. Такого старця не лицювало томити, роздрухуючи його. Треба було заждати, аж він сам пробудиться. Щоби підготовити собі розмову з ним про Довбуша, Раруцький розпочав ту розмову з жидівочкою, кажучи:

— Гарний вік вашого дідуся. Тямить часи, які ми знаємо дуже недокладно з книжок і з устних переказів, в яких дуже багато вигадок. Ваш старенький пережив часи опришка Довбуша.

Дідуневи було пятнацять чи троха більше років, коли той бандит гуляв по сих горах і кривдив людей, — сказала дівчина.

Чуючи таке, Раруцький погадав:

— Коли вона про Довбуша говорить так неприхильно, то сей старий мабуть справді потерпів, зійшовшися з Довбушем.

— Ваш дідуньо мабуть дуже багато міг би розказати про того опришка.

— Міг би. Він багато знав про Довбуша. Нераз розказував нам про нього. Не лиш він. Всі люди в сій стороні знають про Довбуша. Чомуж би дідуньо не знав?

— Дідуньо мабуть добре знав того опришка і балакав з ним?

— На своє щастя дідуньо жив тоді в місті, в Тисьмениці. Сюди прийшов щойно тому трицять років з моєю прабабунею, своєю правнучкою. Що про Довбуша знає, то знає се від людей. Що знає батько, те й я знаю, бо досить того наслухалася.

Коротка була втіха Раруцького. Гадав, що знайшов закопаний скарб. Тепер показалося, що від старого Жида не почув би нічого нового.

— Шкода! — сказав. — Мені дуже потрібний такий, що за Довбуша жив в сих сторонах, бачив Довбуша і балакав з ним.

— Такий є! — сказала дівчина. — Семань Закрайчук на Скруті. Він молодший дватри роки від нашого дідуня. Я його не знаю і не бачила, лиш чула про нього. То Гуцул, який тут вродився і тут виріс. Він знав Довбуша. Може й з ним ходив розбивати?

— Кажете, Семань Закрайчук? — спитав Раруцький, записуючи собі. — Кажете, мешкає на Скруті? Де той Скрут? Я зараз піду туди.

— Самі не знайдете його. Заждіть тут. Сюди зайде, вертаючися з роботи, його правнук, чи праправнук. Дайте йому яку шістку, то заведе вас.

Щасливий, що нарешті знайшов сучасника героя своєї повісти, Раруцький рішився заждати на парубка. Довго мусів ждати, заки сей надійшов. Як що вечора, так і нині вступив на чарку горівки.

— Микито! — забалакала жидівочка — той пан хоче подивитися на твого діда. Заведи його до вашої хати. Пан заплатить тобі за те.

Парубок скоса глянув на Раруцького і спитав:

— А вам нащо наш старий?

— Як старий той ваш дідуньо?

— Він сам не рахував, — відповів парубок. — Не рахував і сам того не знав. Та раз наш еґомосць були цікаві і заглянули в метрики. Саме тому рік старий прожив сто і три роки, ще й два місяці пішли на четвертий.

Парубок вже випив був свою чарку горівки. Раруцький запросив його випити з ним другу, поставив закуску і фляшку пива. Молодий Гуцул дивувався, що хтось частує його тому, бо один в його родині вже такий старий. Та він не відмагався. Що перед ним поставили, він те пив і їв. Колиж Раруцький спитав, чи він заведе його до того старого, парубок відповів:

— Завести заведу, та ви його нині вже не побачите, бо він вже спить. До його леговища тяжкий приступ. Хіба що переночуєте у нас на оборозі і рано побачите його, як буде перед хатою грітися на сонци.

Раруцький не велику мав охоту йти до Гуцула спати. Він звернувся до жидівочки і спитав:

— Чи у вас можна дістати нічліг?

— Можна. Кімнатка чиста, постіль чиста, ліжко вигідне. Хочете, то зараз подивіться.

— Коли так, — Раруцький звернувся до парубка, — то чи не міг би ти завтра рано прийти по мене і завести до вас? За те дам ґульдена. Нині дам двацять крайцарів завдатку.

— Я дуже радо прийшов би по вас, бо я цілий день гопаючи сокирою, заробляю лиш шістьдесять крайцарів денно. Та я не годен відійти ні на одну днину, бо взагалі втратив би роботу... Сим, як до нас зайти, ви не журіться. Ідучи завтра до роботи, приведу і лишу вам тут наймолодшого брата. Він заведе вас.

На тім станули і парубок пішов. Раруцький знав з досвіду, що при такім вивідуванню дуже часто розмова піде яким бічним шляхом і забувається те, про що був намір балакати. Щоби не забути, про що питати чоловіка, який пережив так багато і може так багато розказати, Раруцький став списувати все те, про що загадав старенького Гуцула спитати. Своїми питаннями записав цілі два аркуші паперу, зїв вечеру і пішов спати. Другої днини досвіта прийшов Микита з малим хлопцем. Раруцький ще спав. Микита лишив хлопця в заїзді і сам пішов далі, до своєї роботи. Раруцький встав, поснідав, казав дати снідання хлопцеви і пішов з ним.

— Чи дідуньо вже знають, що до нього прийде гість? — Раруцький спитав хлопця.

— Мабуть знає, бо мама казала Калині вимити його. — хлопчина відповів.

— Хто вона, тота Калина?

— То моя сестра.

З хлопцем не було що балакати. Раруцький добув з кишені папір з питаннями. Ідучи читав і думав, чи не забув що важне. Як собі щось нагадав, то зараз дописував. Дописав такі питання:

— Чи тут в горах була панщина? Чи старий бачив російське військо, як сими горами ішло помагати австрійському цісареви здавити повстання Мадярів? Чи був на війні з Італією і з Прусаком?

Раруцький аж підскакував, так тішився, що до Львова привезе такий цінний матеріял. Він лиш одного боявся. Раруцький не вмів стенографувати, отже боявся, що не здужає списати всього, як старий стане дуже скоро розказувати. Просити, щоби розказував поволіше, небезпечно, бо такі люди недовірчиві. Цілком вже не вільно просити, щоби сказане раз, повторив.

— Треба буде уважати і зараз по розмові записки доповнювати за свіжої памяти, — подумав.

— Отсе наша хата, — сказав провідник Раруцького. — Заждіть тут, я піду сказати мамі, що ви вже прийшли.

Хлопчина побіг поза хату і крикнув до мами, котра з його сестрою Калиною на потоці прала:

— Мамо! Той панок вже є.

По хвили надійшла мама з донькою. Гуцулка відповіла на привитання і сказала:

— Ми вже вимили його і натягли чисте білля. Вже можете подивитися на нього. Підете до хати, чи винести його сюди?

Раруцький невелику мав охоту вступати в хату. Вже її зверхний вигляд відстрашував. Раруцький відповів:

— Я волів би побалакати з ним тут на воздусі.

— Побалакати? — спитала здивована Гуцулка. — Ви хочете з ним балакати? Я гадала, що ви лиш подивитись на нього хочете; що хочете знати, як виглядає столітне порохно.

— Я подивитися на нього хочу і побалакати. Хочу почути від нього, що ділося в світі тоді, коли ще нас на сім світі не було.

— То ви, панцю спізнилися, — сказала Гуцулка. — Він вже пару років не чує. Не вчує, хоч би коло його вуха з гармати стрілив. Хоч би чув, то не сказав би вам нічого, бо він вже цілком стуманів.

— Так, так, панцю, — додала донька Калина. — Він тепер ще гірший, як мале дитя. Мене він зве мамою, мого старшого брата татом. Він вже не їсть сам. Хто з нас має час, той годує його. Він вже й на ноги знятися не годедн. Як гарно на дворі, то виносимо його на сонце.

— Ось який то клопіт маємо з ним, — зачала наново старша Гуцулка. — Що дня треба чистити його барліг. Се вже не життя, а мука. Для нього було би найліпше, як би Господь Бог вже раз над ним змилосердився і взяв його до себе!

Раруцький не був малярем, отже ні троха не цікавився виглядом старого Гуцула. Коли зі старим не мож було балакати, то він був йому непотрібний. Раруцький виймив з кишені срібного ґульдена і подаючи його Гуцулці, сказав:

— Купіть старому меду, та давайте йому лиш по трохи. Се скріпить його. Бувайте здорові!

— Ідіть з Богом! — відповіла Гуцулка, не знаючи, за що панок дав того ґульдена.

(Конець).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ РАЗ ВАРТІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ І ЕВРОПЕЙСЬКИХ ШКІЛ.

Якийсь час тому ми читали з „Свободі" горячу дебату за вартість шкільної освіти в Америці. Як ми памятаємо, один дописуватель-священик сказав щось непохлібного про уровень освіти в студентів американських університетів та американських бизнесменів. На це дехто з нас, молодих Американців українського роду, почувся ображеним, а з них декотрі почулися до обовязку відповісти дописувателеви, що американське образовання є добре та що вони ним гордяться. Як видно було з останніх голосів дописувателів, то кожний з них остав далі на свому становищи: священик далі гордий на своє европейське виховання й певно ним гордиться, так само, як виховані в Америці хлопці й дівчата гордяться своїм.

Здається, що ми на тім і кінчимо. Най собі одні думають так, другі інакше, що нам з цього. Дехто може вже зовсім забув, що така дискусія загалом була. Та мені видиться, що з цеї дискусії не багато буде користи, коли з неї ми довідаємося лишень тільки, що люди, які кінчили школи в Европі, думають, що европейські школи кращі, а американські нікуди не годяться, а ті, що кінчили школи в Америці, гордяться на своє образовання та погорджають европейським. Це ми могли знати й без дискусії. Коли дискусія мала напсувати кров оборонцям европейського й американсько шкільництва, але не рішити ніякого питання, то краще нам було дискусію не починати. Коли вона має принести справді якусь користь, то нам треба далі прослідкувати за тими питаннями, які порушено в дискусії, та дивитися з новими фактами й явищами, чи вони підтверджують одну чи другу сторону в дискусії.

Мені нагадалася дискусія в „Свободі", коли я прочитав у газетах довжезні дискусії про вартість й цілі університетської освіти в Америці, які велися на „Конференції Університетів про Обовязки Університетів супроти Суспільного Ладу", яку скликав до Ню Йорку нюйорський університет. На тій конференції говорено богато річей, цікавих не лишень для університетських професорів і учеників, але й для всякого чоловіка, що думає про виховання.

Я дуже хотів би, щоби оборонці американського шкільництва, які так горячкувалися, як священик критикував американське образовання, прочитали собі рапорти з промови предсідателя цеї конференції, д-ра Анджела, президента Єйльського університету. Думаю, що як вони прочитають собі, якто американські професори пригадують критику американського образовання, то ті наші молоді студенти почнуть менче горячкуватися, коли буде говоритися про американське шкільництво. Як їм ще цього буде мало, як вони ще далі думають, що їх ображено, коли священик з европейським образованням не думає, що американські студенти й бизнесмени вміють дуже багато, то най вони вони прочитають, що далі говорять другі професори на цій конференції, як один з другим старається найти якийсь спосіб на поправу висшого американського шкільництва, видно, признаючи його за невистарчаюче. Щоби лишень натякнути, як остро критикується американське університетське образовання, наведу з ґазети слова д-ра Анджела:

"Professional critics of universities, especially in the United States, are either tearfully or indignantly and venomously concerned about the alleged sacrifice of the ideals of the institution to a shallow utilitarianism and the prostitution of its powers and resources to purposes allegedly unworthy of its traditions and ultimately inexpedient for society that it should undertake."

Ті, що ображаються на слова священика-дописувателя, най побачуть самі, чи критикував священик так остро американське образовання, як його критикують самі американські професори.

Цим я ще ні трохи не хочу признати всю слушність дописувателеви-священикови. Коли американське шкільництво критикують Американці взагалі, а американські професори спеціяльно, то европейське образовання знова критикують Европейці та европейські професори, так що священикови ні трохи нема причини так дуже бути гордим зі свого образовання тому, що американське критикують остро американські виховники.

Читаючи далі рапорт з нюйорської університетської конференції, я бачу, що професори й виховники розходяться і з нашими критиками американського виховання й з нашими критиками европейського виховання. Як читачі певно пригадують собі, священик писав з погордою про знання американських студентів, бо вони не знали щось там з грецької історії, а відтак молодий Американець українського роду відповідав красним за гарне, питаючися священика, чи знає він, хто це був Лінкольн і Едисон. Виходило би, що про вартість науки рішає кількість знання. Як голова студента набита ріжними знаннями так, що він сейчас з голови висипле факт, який він навчився, то це має бути добре образовання, а як він не памятає, то це зле виховання. Тимчасом на конференції, о скільки можна вносити з ґазетних рапортів, провідники американського висшого образовання схилялися до думки, що не сума знання повинна бути цілю університетського образовання, а здібність думати. Образовану людину пізнати не по тому, чи вона памятає факти, чи вона з голови вміє відповісти з місця, хто був Аристотель, а хто був Лінкольн. Може людина це все знати, а всетаки бути необразованою. Людину з висшим образованням назвати можна тоді, коли вона вміє розвязувати трудніші питання життя або науки. Це висше образовання не набувається через науку лишень певних предметів, але через науку якогонебудь предмету добре, ґрунтовно, проникаючо. Зі слів дискутуючих професорів видно, що це тяжко осягнути на університеті в Америці, але це не легке теж на університеті в Европі.

Я хочу ще раз з натиском повторити цю думку, що розумний чоловік не той, що знає це або онте, або думає сяк або онтак, але той чоловік, що вміє добре думати. Це ґрунтовно ріжниться від наших звичайних думок, що людина, яка признає нашу думку про суспільне життя, приміром, соціялізм, фашизм або комунізм, уже розумна людина. Вдумавшися глибше в справу, ми побачимо, що це з ґрунту пуста думка. Це нічого инчого тільки похліблювання самим собі: це так гейби ми думали: коли тамтой розумний, бо він думає так, як ми, то й ми мусимо бути розумні, коли ми думаємо так як він. З тим дуже зближене балакання, що тільки люди, які мають таке образовання, як я, розумні й вчені, а люди, які того образовання не мають, є неуки. Не треба чейже додавати, що хто так гарно про себе думає, не конче розумно думає.

Отці думки я хотів подати другим читачам, хочби вони мали сказати мені, що я відгріваю давно запліснілий борщ.

Б. К.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АНСОНІЯ, КОНН.

Листопадове Свято.

Як кожного, так і цього року українська громада Ансонії й Дербі, Конн., під проводом Центрального Комітету Злучених Братств і Товариств та при помочі пароха о. Ротка й церковного хору під управою дякоучителя Р. Гвоздевича відсвяткувала в неділю, дня 6. листопада б. р., річницю української державности. В цей день по Службі Божій о. Ротко відправив панахиду за поляглих героїв, а пополудні в 3-тій годині відбувся в Ліберти Гали концерт, у якому взяли участь Українці з Ансонії й околиці.

В 3-тій годині пополудні о. Ротко розпочав свято короткою промовою, котра зворушила слухачів до сліз і візвав через повстання з місць віддати пошану героям, що вмерли за волю України, й проголосив програму першої части свята, котру виконав український мішаний хор, під управою п. Р. Гвоздевича.

По скінченню першої части свята гром. Іван Піґуляк, бувший Український Стрілець, виголосив святочну промову, в якій представив присутним картину наших визвольних змагань за свою державу. Свою промову бесідник скінчив закликом іти слідами наших славних героїв Січових Стрільців, котрі проляли стільки своєї крови і, хоч не здобули тієї волі, за котру боролися, то недалекий той час, коли ще раз поневолені повстануть і захитають підгнилими підвалинами польської держави, котра розлетиться в порох, а на її розвалинах повстане вільна, незалежна Україна, одна-нероздільна. Його бесіду нагородили слухачі гучними оплесками.

Потім знову виступив о. Ротко й закликав присутних до зложення жертв. Його поклик увінчався успіхом, бо присутні зложили на ґалі $40.77, а на панахиді в церкві $17.70, разом $58.47, котрі будуть вислані через Обеднання до краю.

По збірці виступив діточий хор і відспівав дуже гарно кілька пісень. Квартет смичковий відограли: Марія Рогач, Любка Радзіх, В. Мерещак і В. Гвоздевич. Відтак В. Гвоздевич відограв на скрипці вязанку українських пісень, акомпаніювала на пані панна Юлія Баволяк. Дует відспівали Анна Хамуляк і Анна Гвоздевич, а мішаний хор закінчив другу частину свята. Всі пісні були переплітані деклямаціями. Деклямували: Олена Нищот — „Тим, що впали"; Р. Глива — „Слабодухи"; Д. Фецко — „Українське військо"; О. Шуран — „До Стрільців"; Любов Радзіх — „Останній лист до матері" й Анна Гвоздевич — „Стрілецька могила". Всіх співаків і декляматорів нагороджувала публика гучними оплесками. Мішаний хор закінчив це народне свято українським гимном „Ще не вмерла Україна". Нарід піднесений на дусі, розійшовся домів.

Мушу згадати і про наших киринників кацапів, одних зпід стягу цареставного, а других червоного, сталінського, які зробили собі „спіч", щоби відтягнути людей від цього свята й пустили чутку, що великий робітничий приятель прийде на цей „спіч" і що всі робітники повинні прийти послухати. Але завелися на цім, бо всі українські громадяни пішли за голосом народа, віддати честь упавшим героям. Тільки 4 раби зі своїми жінками пішли на червоний „спіч", де галя світила голими стінами. Честь Вам ансонійські Українці, котрі йдете за голосом народу!

На салі жертви зложили: Анна Зборівська 5 дол., о. Ротко 3 дол.; по 2 дол.; В. Калина, Д. Литвин і Паранька Тута; по 1 дол.: А. Мерещак, І. Радзіх, Марія Хомкович, А. Леняк, Т. Кулявець, І. Корчук, Гр. Патинок, І. Піґуляк, Р. Гвоздевич, Д. Домирецький, А. Маланчук, Анна Концевич, П. Брельо, фГр. Закорчемний, Н. Мирон, Н. Левицький, Т. Захарієвич, Д. Іванушко; по 50 цнт.: І. Нецьо, І Шуран, Ілько Глива, Яр. Короташ і Н. Карпюк. Разом $34.50; дрібними датками зібрано $6.27; на панахиді в церкві зібрано $17.70. Разом зібрано $58.47, котрі будуть вислані на призначене місце через Обеднання.

Теодор Королишин, секретар.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Бизнесмени орґанізуються.

На заклик гром. Варениці й Кондратовича відбулися в неділю, 13. листопада, зполудня, в сали під ч. 41 William St., Belleville, N. J., наради в справі зорґанізування Товариства Українських Бизнесменів Нюарку й околиці.

Нарадами проводив гр. Ганович. Присутних на зборах було сімнацять осіб, які по чотирох годинах нарад приступили в члени нового основаного товариства зі вступом 5 долярів.

Вибрано тимчасовий уряд для опрацювання напряму товариства та постановлено скликати ширші збори на день 20 листопада.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Іміґрант. — Ваш вірш не підходить, бо не має доброго складу. Шкода віршів на большевицьке сміття. Орґанізуйте якусь народню роботу, концерт, відчит і про те пишіть. Не словами, а роботою побете противників і обеднаєте наново громаду.

ХУРТОВИНА НЕДОЛІ.

Посіяла я мрії
На життя свого ниві;
Надіялась, чекала,
Що будуть мені жнива.

Надіялась, чекала,
У Бога я молила,
Щоби моя нива
Обильно зародила.

І зерно те скільчилось,
Бо погода сприяла,
І вже те моє поле
Колосячком покрилось.

Я душею раділа
І ниву доглядала,
Щоби, як прийдуть жнива,
Я плоди позбирала.

Аж надтягнула нагло
Хуртовина недолі
І руїну лишила
На життя мого полі.

Анастасія Рибакова.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Володимир Бірчак.

ПОРОЖНЯ БОЧКА.

Улицею посеред міста іде військо. Попереду війська кінь, на коні полковник. Кінь іде до такту під звуки орхестри.

Нагло скочив в бік, що задуманий полковник мало що не впав. При дорозі на купі грузу стояла порожня груба бочка, оббризкана вапном.

Полковник погладив коня, та кінь скакав далі. Тепер полковник завернув, віїхав кільканацять кроків назад, завернув і знов, гладючи верхівця, хотів переїхати попри бочку. Але тепер було ще гірше, дубом знявся кінь угору, форкав і мов опарений кидався й скакав.

— Карий, гляди, це порожня бочка!

— Але карий скакав далі і своїми скоками і своїм страхом кричав:

— Не здуриш! Ворожа гармата! Вистрілить! Втікай! — і він втікав.

Я стояв і довго глядів на коня і бочку.

— Дурний кінь! — скаже не один. — Нічого тут надзвичайного!

То правда, що дурний кінь, але — скільки то разів і поступовання нас, людей, не розумніше від поступовання оцього коня?! Скільки разів і ми, люди, боїмось порожніх бочок, уважаючи їх ворожими гарматами?!

Не біймося!

Найперше не біймося людей, а відважно підходім і загляньмо в їх нутра. І часто побачимо, що перед ними на купі маєтку, влади, брехні, дурноти, або підлости стоїть порожня бочка, здалека грізна, зблизька смішна. Тільки не будьмо кіньми, підходім ближче й пригляньмося!

Не біймося й наших думок та наших слів, а завжди говорім правду, хоч і проти правди завжди стоїть порожня груба бочка брехні і хоч слуги брехні стануть біля порожніх та пустих бочок і будуть боронити їх. Відважно вперед!

Не біймося й тяжких діл, хоч на самім початку будуть здаватися тяжкими, неможливими, щоб їх зробити; хоч сотки друзів будуть нас переконувати, що тієї праці неможливо скінчити, хоч і само життя буде нам ставити бочки на шляху. Не біймося! Обдумаймо добре й відважно до діла, а вийдемо побідниками над порожніми бочками.

Не біймося й нових річей тільки тому, що вони нові й не тримаймося всіх старих тільки тому, що старі. Ці упередження теж ніщо інше, як грубі, всередині порожні бочки.

І... деякі люди вважають нас за дурних коней та виставляють проти нас порожні бочки пониження, обезцінення, очернення та брехні й, чим більше боїмося їх — тим більше тих бочок нам ставлять при шляху.

Голови вгору! Підходім до порожніх бочок і розбиваймо їх.

Володимир Бірчак.

СЯ.

Прийшов до мене такий-то й такий панок.

Я прийшов до вас — каже — в дуже важному ділі, пишу таку-то і таку фільольоґічну працю, дайте мені книжки. Я мушу ту працю ще нині докінчити.

Книжки стояли приготовані. Мій панок глянув на них і спитав:

— А не знаєте, чи Петро Іванович уже приїхав?

Це питання було поставлене так недоречі, що я здивувався. Прийшов за книжками до праці, яку нині мусів докінчити, а думає, чи приїхав Петро Іванович, чоловік йому зовсім чужий. Та я люблю спостерігати людей і їх студіювати. Супокійно відповів я:

— Не знаю. А вам його треба?

— Ні, не треба, а так собі... Хотілосяб знати...

Але до приготованих книжок він не брався, хоч велів собі їх зладити, хоч нині мусів докінчити працю! Нібито й не звертаючи на нього уваги, продовжав я свою роботу. Він скрутився сюди-туди, аж глип, стоять інші книжки. Нагорі був підручник хемії, з образками.

— Подивлюся на неї — промовив сам до себе і став перекидати листки хемії. (Що хемія могла його обходити?). Та вже по хвилі вхопив іншу книжку, якийсь грубий словар. Я ввесь час мовчав, а він перекидав книжку за книжкою, кожну ставив на інше місце, як була, і знов брав нову. Посидів так цілих дві години, книжок, задля яких прийшов і на основі яких „нині мусів" закінчити працю — він і не рушив. Коли відходив, я спитав:

— Чомуж ви не переглянули книжок, задля яких ви прийшли?

— Мені їх конче треба, але нині вже якось не довелося.

Цей чоловік не мав ще 30 літ, був укінченим студентом університету. Коли він вийшов, подумав я в пересердю:

— Ось і причина, чому донині не маємо своєї держави!

Скільки то людей знав я уже з усіх закутин нашої землі, та як мало знав я наших людей із залізною волею, що пануваліб над дрібними обставинами, а не обставини над ними! Як багато знав я, що були човнами без керм і весел на широкому морі життя. Знаю наших людей, що не то цілими днями, але цілими літами живуть без пляну, поставленого згори. Знаю наших молодих і старших адвокатів і поетів, священиків і лікарів, яким живеться, але вони самі не живуть, самі не мають сили вести свого життя сильною рукою, а так від обставин до обставин, а так... прийшлося по книжку, яка конче потрібна нині, але обставини кинули до іншої книжки і не довелося...

Яка причина цьому? Думаю, що ми, Українці, селянський народ, який ще не в силу опанувати часу, простору та обставин. Не зорав на весні вчас, бо ще не розтопилося, не привіз сіна, бо захмарилося, збіднів, бо не вродилося. Усе хтось інший винен, а не я! Наші інтеліґенти ще не перейшли стадії від психольоґії селянського побуту до нової, міської культури, якої вимагає від нас вік. В нас і донині в родинному й суспільно-національному житті сильніші обставини, як ми, а вислідом того: часто уживання того „ся".

Малий хлопець каже:

— Я ніс склянку, вона мені *виховзлася і збилася*.

Студент:

— Мені не *довелося* прочитати лекції.

Політик:

— Я думав, як найліпше, та не *пощастилося*.

Усе винно те нещасне не особове *ся*, а ніколи я!!

Пробуйте перекласти на мову котрогобудь рішучого европейського народу наше славне: *мені не хотілося* — не переложите, бо в Европі знають: я хотів, або: я не хотів, він не хотів і т. д.

Заки зачнемо скидати рабство, що чужинці на нас наложили, скиньмо найперше це рабство, що ми самі на себе наложили — мужно відповідаймо за свої вчинки і слова!

—o—

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

INDEPENDENCE DAY OF UKRAINIANS IS FITTINGLY MARKED.

500 Persons, Including Mayor Toupin, Participate In Observance.

More than 500 persons, including Mayor Felix A. Toupin and guests from various parts of the State participated in the observance of Ukrainian Independence Day yesterday, at a celebration sponsored by the parishioners of St. Michael's Church on Blackstone street. A special religious service was held in the church in the morning at 10 o'clock and a patriotic program carried out in the hall in the afternoon.

Rev. V. A. Kaskiw, pastor of the church, was one of the principal speakers, touching on the history of Ukraine and eulogizing that country's heroes in its struggle for freedom. Other speakers included Mayor Toupin, John Vorona of Providence, a World war veteran, Miss Mary Susla, Mrs. Rose Welzel, Henry Kiczak and Peter Rogoze.

There were dances in native costume and other numbers, which included the singing of a vast choir, under the direction of Fr. Kaskiw, and the playing of the parish band, with Harry Kaziuk as conductor.

At a tomb erected in the church and dedicated to the Ukrainian war heroes, members of the Ukrainian Dancing Club were stationed as a guard of honor. They were Anna Proborosky, Miroslava Skebinski, Mary Kaskiw, Jennie Borys, Anna Chaharyn, Harriet Lytvynetz, Anna Jatsyshyn, Stella Kollinski, Thomas Chaharyn, Walter Teper, Horace Chaharyn and Andrew Hlady.

The dancing club, under the direction of Thomas Chaharyn, also presented a program of dances that included historical dances, the Highland dance, Zaporoski Hertz, Chumak and winding dance. The dances closed with the singing of "Dixie," during which letter banners were unfurled to form the word "America." The word "Ukraine" was spelled as the group sang "Ukraine, Our Beloved Mother."

The "Boyan" chorus of the church sang several selections including "Fires Are Burning," "Beyond the Fields Death Is Creeping," "Sunset" and the Ukrainian and American national anthems.

The committee on arrangements for the celebration included Rev. V. A. Kaskiw, pastor; Michael Bardachevsky, chairman; Michael Chaharyn and Michael Kinfornik, assistant chairmen; Mrs. Mary Kinash, treasurer, and Henry Kiczak, secretary. They were assisted by the following subcommittee: Mrs. Rose Wecal, Miss Anna Sharavara, Stephen Wecal, Miss Marie Poznanski, Miss Mary Wecal, Alexander Barylick and Stephen J. Paskoski.

(The Woonsocket Call, Monday, November 14, 1932).

Учитель викладає ученикам про вину та кару, а потім дає популярний примір:

— Іду, наприклад, лісом. На мене нападає бандит і вдаряє мене кілька разів у голову та ранить мене тяжко. Які наслідки будуть із того?

Діти кричать: Кілька вільних днів, пане професор!

——o——

Якогось чоловіка знайшли над ранком на вулиці на-пів живого з голоду та холоду.

— Є лиш один ратунок — каже лікар ратункової стації — двох людей хай його держить, а один хай вливає йому коняк у рот.

— Ні, ні — протестує зімлілий. — Один хай мене держить, а двох хай вливають коняк!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГАРТФОРТ, КОНН.

На УВО.

З віча, влаштованого місцевим Політичним Комітетом, прийшло $45.33. Кошти віча виносили $34.50. Отже лишилося в касі $10.83. В. Стефанів продав „Сурми" й „Розбудови Нації" на $8.

Комітет вислав через Обєднання на УВО $19.

На вічу зложили жертви такі особи: з Гартфорду: І. Саґан, Т. Галенда, С. Ґреґус, О. Ґулин, А. Вокалюк, С. Мотиль, Н. Ґриґус, Т. Філярчук, п. Чипила, п. Ґайда, п. Патиняк, П. Внук, Н. Нестерук, М. Савка, А. Локоть, П. Драпяк по $1. Разом $16.

З Віліментик, Конн.: В. Гірчиця, С. Пелехоч, К. Лукашук, П. Туранський, В. Кінчик, А. Савка по $1. Разом $6.

Дрібними датками $23.33.

Прийшло разом $45.33.

Т. Галенда, предс.;
І. Саґан, касієр;
П. Драпяк, секретар.

РОМ, Н. Й.

На політичних вязнів.

Українська ромська громада на своїм представленню й забаві, яка відбулася дня 15. жовтня ц. р., не забула про долю своїх рідних братів в Рідним Краю. Слідуючі особи зложили на політичних вязнів по 25 центів жертви: І. Пиріг, І. Лаврук, Ольга Лаврук, О. Яворський, М. Гладун, О. Слободян; Джордж Шеґампен зложив 50 центів.

На тусаму ціль ще зібрано на хрестинах у громадянина Михайла Фалінського. Жертвували: С. Бих, М. Фалінський, О. Ґадз по $1; з Геркімер о. М. Кашуба й гр. М. Бурчинський по 50 центів. — Разом зібрано $6, які на домагання усіх жертводавців вислано через Обєднання на політичних вязнів Українців, що сидять у ляцьких вязницях.

О. Ґадз.

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (8)

„Завтра", дурив Тарзана Ібн Джед, „я тебе звільню. Ти зможеш тоді йти в джунґлі, чи куди захочеш. Незвязаного тебе тримати тут я не хочу, а джунґлі в ночі дуже небезпечні, особливо, коли тепер тут недалеко полює Ель Адрія. Я не хочу тебе наражати на небезпеку й приневолювати в ночі йти в джунґлі". Тарзан саркастично засміявся: „Ти мусиш знати, що для Тарзана нема ні страху, ні небезпеки в джунґлях, чи то в день, чи в ночі — однаково".

„Завтра ти будеш вільний", сміючися завважив Ібн Джед і зник з намету. Для Арабів крик, який вони почули, був лише криком невідомої потвори. Він змусив їх бути більше уважними й пильнуватися цілу ніч. Зате в джунґлях було одно сотворіння, яке зрозуміло цей крик як поклик на допомогу. Це був величезний слон. Він підняв догори голову, оглянув усе довкола, обнюхав повітря й швидко подався в одному напрямку.

——o——

Тиша панувала в темному таборі. Навіть вартові почали знову поволі дрімати. Ховаючись між наметами й припадаючи до землі, непомітно для варти підкрадався до намету Тарзана Толоґ. Тарзан лежав ухом до землі й прислухувався. Він почув завчасу, що хтось крадеться до його намету. Він також чув згуки, що долітали з джунґлів. Це був шум від поспішного бігу Тантора. Величезний слон біг на поклик свого пана, ламаючи на шляху всі перепони.

Толоґ був певний, що він добереться до Тарзана незамітно й знайде його сплячим. Коли він обережно відхилив крайчик завіси намету, то несподівано був вражений тим, що Тарзан сидів на землі, немов чекаючи його приходу. Одночасно Толоґ почув крик з джунґлів, який налякав його. „Що це за звірина так реве?" — запитав він Тарзана. Тарзан не відповів, але з усмішкою дивився на Араба. Скоро до реву слона приєднався також рев львів, що наближалися сюди.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".